

articlesOCC

diari de la pau 2003

Xavier Giró

El dolor i els presoners: esquerdes en el periodisme de guerra

Propaganda i sensacionalisme? Humiliació i horror? Tant les imatges dels soldats nordamericans morts com les de les entrevistes-interrogatori als presoners estatunidencs difoses fa un dies han posat en evidència les estratègies comunicatives dels militars d'ambdós bàndols, però també qüestionen el quefer del periodisme de guerra.

Els comandaments iraquians van operar amb la mateixa lògica que actuen els militars dels EUA i els britànics, quan van enregistrar i distribuir vídeos en què apareixien soldats nordamericans presoners o com quan faciliten i permeten -perquè està en les seves mans fer-ho- que els fotògrafs captin imatges del dolor que causen els bombardeigs sobre Bagdad. L'objectiu és erosionar la reraguarda de l'enemic -l'opinió pública als Estats Units- ja sigui amb mostres de la seva feblesa militar, ja sigui amb l'exposició del dolor que causa particularment en la població civil.

Els estratègs nordamericans persegueixen els mateixos objectius quan emfasitzen o exageren els seus avenços sobre el camp de batalla i les rendicions iraquianes, amb un ull mirant l'enemic -perquè se li enfonsi la moral- i amb l'altre, la pròpia reraguarda -perquè s'inflí d'autosatisfacció-. D'aquí que el secretari de Defensa, Donald Rumsfeld, incapaç d'evitar la difusió d'imatges que contrariïn els seus esforços de legitimació de la guerra, hagués d'admetre que la 'guerra és lletja' i el seu govern demani a les televisions dels EEUU que no emetin les imatges que via Al Jezira -fora del seu control polític-militar- els havien arribat.

Les raons del govern dels EUA són que les imatges vulneren la Convenció de Ginebra sobre presoners de guerra perquè la cinta és humiliant i que les famílies dels soldats no s'haurien d'assabentar per la televisió del fet que aquests han estat fets presoners. Si fos per les famílies, ¿per què els militars dels EUA van donar les imatges de presoners iraquians a les televisions de tot el món? I si és per la humiliació, ¿que no n'hi ha d'humiliació en la visió de presoners iraquians lligats amb manilles de plàstic o estirats a terra o rendint-se amb actitud suplicant? La doble moral de les autoritats nordamericanes és ja un tòpic desgastat, tant que els seus suposats escrúpols humanitaris evoquen la imatge dels presos de Guantánamo.

Ara bé, que els uns i els altres -amb dobles, triples o múltiples morals- vulnerin la Convenció de Ginebra o simplement no respectin els drets dels presoners no autoritza els mitjans de comunicació a ser-ne còmplices difonent imatges que els uns i els altres tan amablement han facilitat als periodistes. La sequera informativa que pateixen alguns enviats especials, o els media pels que treballen, i la manca de llibertat real de moviments ho pot explicar però no justificar. Informar sobre la guerra, potser hauria de comportar en més d'una ocasió negar-se a difondre peces regalades.

Però Rumsfeld no es va sortir del tot amb la seva. En un primer moment, les televisions dels EUA, tret d'una, van fer cas al Pentàgon, i després tímidament totes van acabar mostrant-les -encara que minimitzades- amb l'argument que també era informació sobre la guerra. No van poder resistir la força de la competència per l'audiència un cop comprovat que el que havien considerat un mal -un mal servei patriòtic- ja estava fet des del moment que una d'elles havia trencat el silenci. Es va obrir així una esquerda en la informació de la guerra als EUA per la qual passa una claror emesa per l'espectre de la guerra del Vietnam. Els mèdia no sempre estan en sintonia amb els desitjos del govern.

A les imatges dels presoners se sumen les dels soldats nordamericans morts, i no només les facilitades per Al Jazira, sinó també les de diverses agències fotogràfiques. De nou una esquerda per la qual es filtra la llum espectral de Vietnam. Primer arriben les imatges, després vindran els taüts. La reraguarda pot començar a erosionar-se.

Entremig una polèmica. ¿És sensacionalista mostrar -en portada o en pàgines interiors- tant els morts nordamericans com la nena iraquiana amb els peus destrossats? Difícil de valorar. Potser en la intenció d'algun editor batega el sensacionalisme quan decideix posar la imatge en pàgina, però ¿que no han de mostrar els mitjans de comunicació l'horror de la guerra?

darrera actualització: 01/11/2003